

ECIL – „Europejska konferencja edukacji informacyjnej”

(Oulu, Finlandia, 24–27 września 2018 r.)

W dniach 24–27 września 2018 r. w Saint-Malo odbyła się 6. edycja „European Conference on Information Literacy” (ECIL), zorganizowana przez Wydział Nauk o Informatyce i Komunikacji Uniwersytetu w Zagrzebiu, Wydział Zarządzania Informacją Uniwersytetu Hacettepe w Ankarze oraz Information Literacy Association (InLitAs), we współpracy z Wydziałem Informatyki i Komunikacji Uniwersytetu w Oulu.

W konferencji uczestniczyło 270 osób z 44 krajów. ECIL, to obok angielskiego LILAC (Librarians’ Information Literacy Annual Conference), największe i najważniejsze odbywające się w Europie coroczne spotkanie bibliotekarzy i badaczy zajmujących się kompetencjami informacyjnymi i edukacją informacyjną. Podczas czterodniowych obrad odbyło się osiem warsztatów, wygłoszono 134 referaty (w sesjach równoległych), 11 krótkich prezentacji (tzw. *pecha-kucha*), zaprezentowano 19 posterów oraz trzy prezentacje z badań doktoranckich. Dla doktorantów i innych zainteresowanych zorganizowano także dwie sesje dyskusyjno-warsztatowe z udziałem ekspertów (ang. *senior scholars coaches*) – międzynarodowego grona profesorów.

Wybrane referaty zostały opublikowane w recenzowanym tomie pokonferencyjnym, nakładem wydawnictwa Springer w ramach serii *Communications in Computer and Information Science*¹.

Referaty w sesjach zostały podzielone na 19 bloków tematycznych:

- Information literacy and education,
- Information literacy good practices,
- Information literacy and lifelong learning,
- Information literacy in different cultures and countries,
- Information literacy and active citizenship,
- Information literacy and digital empowerment,
- Information literacy research and information literacy in theoretical context,
- Information literacy and libraries,
- Information literacy in the workplace and information literacy and employability,
- Information literacy for different groups,
- Information seeking and information behaviour,
- Information literacy instruction,
- Information literacy and health and well-being,
- Information literacy and aspects of education,
- Information literacy and related concepts,
- Information literacy in different contexts,
- Information literacy across disciplines,
- Information literacy research,
- Information literacy in different contexts of everyday life.

Szczegółowy program konferencji oraz abstrakty dostępne są na stronie ECIL 2018, <http://ecil2018.ilconf.org/>.

¹ S. Kurbanoglu, J. Boustany, S. Spiranec, E. Grassian, D. Mizrachi, D., eds. (2019). *Information Literacy in the Everyday Life: 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers*. Cham: Springer International Publishing.

Organizatorzy zaprosili jako *keynote speakerów*: Fransa Mäyrä, Kristiinę Kumpulainen, Karen Fisher oraz Petera Batha.

Frans Mäyrä z Uniwersytetu w Tampere wygłosił referat podczas sesji otwierającej. Mówił w nim o doświadczeniach Centre of Excellence in Game Culture Studies – laboratorium badawczego finansowanego przez Fińską Akademię Nauk, które bada rolę, jaką odgrywają interaktywne technologie w życiu społecznym i w komunikacji międzyludzkiej, a także o tym jak, pod wpływem technologii cyfrowych, ludyfikacja i gamifikacja zakorzeniły się w codzienności. Przekonywał o potrzebie kształcenia kompetencji w zakresie umiejętnego korzystania z gier (ang. *gaming literacy*), opartego na krytycznym myśleniu.

Wystąpienie Kristiiny Kumpulainen z Uniwersytetu w Helsinkach dotyczyło promowania wielo-kompetencyjności (*multiliteracy*) w fińskiej edukacji wczesnoszkolnej. „The Joy of Learning Multiliteracies” to program wdrażany przez fińskie Ministerstwo Edukacji i Kultury, którego zadaniem jest wykształcenie u dzieci umiejętności wyszukiwania, interpretowania i wykorzystania różnych form tekstu zarówno w środowisku szkolnym, jak i poza nim. Sprzyjać ma temu nowatorskie podejście pedagogiczne, oparte na współtworzeniu programu nauczania przez uczniów czy aktywnym uczestniczeniu dzieci w życiu lokalnych wspólnot (poza szkołą).

Karen Fischer z Uniwersytetu w Waszyngtonie opowiedziała z kolei o potrzebach informacyjnych i kształtowaniu kompetencji informacyjnych wśród mieszkańców obozów dla uchodźców, na przykładzie swojej pracy w Za’atari – największym na świecie obozie dla uchodźców syryjskich w Jordanii, gdzie przebywa ok. 83 tys. ludzi, z których 80% jest poniżej 25. roku życia. Oboz jest obecnie 4. co do wielkości jordańskim miastem. Nie ma w nim ani jednej księgarni, do niedawna nie działała także żadna biblioteka. Prelegentka opowiedziała o warsztatach organizowanych głównie dla dziewcząt i kobiet (grupy defaworyzowanej) mających wzmocnić ich kompetencje informacyjne, a także o organizowaniu pierwszej biblioteki w obozie.

Peter Bath z Uniwersytetu w Sheffield przedstawił wyniki projektu pn. „A Shared Space and a Space for Sharing”, wpisującego się w szeroką tematykę *health literacy*, a dotyczącego wspierającego wpływu internetowych forów o zdrowiu na zachowania wyszukiwawcze i informacyjne pacjentów i członków ich rodzin. Badania dotyczyły zaufania i empatii podczas dzielenia się informacjami na forach i tego, jak emocje wpływają na dzielenie się informacjami i ich wykorzystywanie. W badaniach wykorzystano analizę tematyczną postów i komentarzy na dwóch forach, a także przeprowadzono wywiady z ich użytkownikami.

Sesje plenarne i równoległe były podporządkowane określonym obszarom badań i praktyki *information literacy*. W sprawozdaniu zostały omówione jedynie wybrane referaty dotyczące dwóch obszarów: kompetencji informacyjnych w miejscu pracy i edukacji informacyjnej w szkolnictwie wyższym.

José Apolinário Teixeira, Helena Karsten i Gunilla Widén z Åbo Akademi University w Finlandii omówili praktyki w zakresie zarządzania wiedzą w *OpenStack* – open source’owej chmurze obliczeniowej dla *big data*, rozwijanej przez społeczność złożoną zarówno z firm, jak i osób prywatnych. Autorzy badań zidentyfikowali zestaw dziesięciu praktyk wykorzystywanych na co dzień podczas rozwijania oprogramowania w trybie pracy zdalnej.

Kolejny reprezentant tego samego uniwersytetu, Farhan Ahmad, poświęcił swój referat zagadnieniu kompetencji informacyjnych w wielojęzycznym miejscu pracy i dzieleniu się wiedzą w kontekście językowym innym niż języka rodzimego. Autor przeprowadził wywiady z pracownikami korporacji międzynarodowych w Finlandii. Przekonywał, że różnorodność językowa, coraz częściej obecnie spotykana w środowisku pracy, wprowadza trudności informacyjne i wymaga kształtowania kompetencji w zakresie interakcji międzyjęzykowej, komunikacji językowej oraz międzykulturowej, a także wypracowania wspólnych schematów dzielenia się wiedzą. Różnice są widoczne pomimo wspólnego języka pracy, jakim jest zazwyczaj angielski, a kompetencje informacyjne wykształcone w języku rodzimym często są niewystarczające do pracy w środowisku międzynarodowym.

Jeszcze inny typ kompetencji informacyjnych w miejscu pracy przedstawiła Joumana Boustany z francuskiego Uniwersytetu Paris-Est Marne-la-Vallée. Omówiła ona wyniki badań dotyczących zarządzania danymi badawczymi wśród kadry naukowej francuskich uczelni. Potwierdziły one

wyniki podobnych badań przeprowadzonych rok wcześniej na wielu uczelniach europejskich (także polskich). Znaczna część badanych nie orientowała się, czym są dane badawcze i jak ważne jest właściwe nimi zarządzanie, zwłaszcza w kontekście wymogów stawianych przez europejskie instytucje finansujące projekty naukowe.

Połączenie badań prowadzonych nad kompetencjami informacyjnymi w miejscu pracy i w szkolnictwie wyższym przedstawiły Anmar Salman i Sirje Virkus z Uniwersytetu w Tallinie. Omówiły wyniki badań dotyczących wpływu zachowań kadry zarządzającej uczelnią na kulturę informacyjną w tym środowisku. Przeanalizowały trzynaście aspektów zachowań decydentów wpływających na efektywność działania poszczególnych jednostek uczelni wyższych w Estonii. W badaniu wykorzystaly metody jakościowe – podejście konstruktywistyczne, wywiady oraz teorię ugruntowaną.

O zaangażowaniu bibliotek akademickich w edukację młodzieży licealnej mówili Anne-Lisa Van der Meulen i Paul Buschmann z Uniwersytetu w Gent. Flamandzkie Ministerstwo Edukacji wymaga od absolwentów liceów m.in. podstawowych umiejętności badawczych, czyli zebrania informacji dotyczących danego zagadnienia, usystematyzowania tych informacji, ich oceny, syntezy oraz przedstawienia wyników i wniosków. Ponieważ są to umiejętności ściśle związane z edukacją informacyjną, biblioteka uniwersytecka w Gent opracowała program wsparcia nauczycieli i uczniów i oferuje w swojej siedzibie warsztaty wprowadzające licealistów w świat informacji naukowej. Uczestnicy warsztatów na wstępie zapoznają się z różnymi źródłami informacyjnymi oraz strategiami wyszukiwawczymi, żeby w dalszej części zajęć przejść do samodzielnego wyszukiwania informacji na zadany temat. Korzyści z warsztatów są obopólne – nie tylko uczniowie zwiększają swoje kompetencje informacyjne, ale także biblioteka i uniwersytet budują swój pozytywny wizerunek i promują się jako miejsce przyjazne użytkownikom, w którym warto studiować.

Im wcześniej zaczniesz oswajać się przyszłych studentów z zasobami informacyjnymi, tym będą oni bardziej pewnymi siebie, zmotywowanymi użytkownikami informacji, lepiej przygotowanymi do procesu studiowania. Danica Dolničar i Bojana Boh Podgornik z Uniwersytetu w Ljublanie przeprowadziły badanie wśród studentów pierwszego roku. Jego wyniki pokazały, że mimo faktu, iż studenci byli biegli w wykorzystywaniu technik informacyjnych, wysoko samo oceniali swoje umiejętności korzystania z Internetu i motywację do nauki, to jednak ich wyniki dotyczące poziomu kompetencji informacyjnych, efektywności wyszukiwania informacji i dzielenia się wiedzą były niskie. Do badania wykorzystano standardy *information literacy* opracowane przez Association of College & Research Libraries (ACRL). Na podstawie wyników badań przygotowano program z zakresu edukacji informacyjnej dla tej grupy studentów.

O dostosowywaniu oferty edukacyjnej biblioteki do potrzeb studentów kierunków medycznych mówiły także Ann De Meulemeester, Renaat Peleman i Heidi Buisse z Uniwersytetu w Gent. Po kilku latach prowadzenia szkoleń z zakresu edukacji informacyjnej w różnych formatach (szkolenie tylko dla pierwszego roku, szkolenie online) postanowiono wprowadzić kompleksową ofertę obowiązkowych szkoleń stacjonarnych na każdym z trzech lat studiów licencjackich. Pierwszy rok to wprowadzenie, każdy kolejny rozbudowuje zdobytą wcześniej wiedzę. Do ewaluacji postępów studentów (przed i po szkoleniu) wykorzystywana jest pięciostopniowa skala samooceny kompetencji informacyjnych w zakresie medycyny, opracowana przez autorów kursu.

O uwzględnianiu preferencji i przyzwyczajzeń studentów dotyczących korzystania z podręczników akademickich mówiły Almuth Gastinger z Uniwersytetu Naukowo-Technologicznego w Trondheim i Ane Landøy z Uniwersytetu w Bergen. Przedstawiły one wyniki norweskiej części międzynarodowego badania pn. *The Academic Reading Format International Study* (ARFIS). Okazało się, że studenci nadal wybierają podręczniki w wersji drukowanej mimo wielu zalet wersji elektronicznych (dostęp 24/7, oszczędność miejsca, możliwość robienia notatek na tekście, kopiowania, drukowania czy nawet aspektów ekologicznych). Autorki badania zasugerowały, że niskie wykorzystanie e-podręczników może być spowodowane nieświadomością studentów, o ile efektywniej można z nich korzystać niż z formatów drukowanych. Dlatego wystąpiły z postulatem, aby bibliotekarze akademicy byli szkoleni z funkcjonalności e-podręczników tak, aby mogli do ich wykorzystania zachęcać studentów; natomiast

studenci, w ramach szkoleń z zakresu edukacji informacyjnej, powinni odbyć kursy z wykorzystania akademickiej literatury cyfrowej, z naciskiem na jej rozbudowaną funkcjonalność.

O wspieraniu studentów w procesie studiowania przez biblioteki akademickie mówiła także Zuza Wiorogórska z Uniwersytetu Warszawskiego, która omówiła wyniki badań jakościowych (wywiadów) przeprowadzonych wśród studentów wietnamskich studiujących w Warszawie. Podkreśliła, że w kontekście jej badań, różnice kulturowe mogą wpływać na kompetencje informacyjne i wskazała, jakie środki powinny podjąć uniwersytety europejskie, coraz bardziej otwierające się na studentów z Azji, aby pomóc tej grupie studentów pokonać bariery kulturowo-informacyjne i wesprzeć w procesie studiowania. Jednym z takich środków jest dostosowanie oferty edukacji informacyjnej do potrzeb studentów azjatyckich.

Zagadnieniu kompetencji informacyjnych w codziennym życiu poświęcony był referat Zabloni Pingo i Bhuvy Narayana z University of Technology w Sydney, dotyczący kompetencji w zakresie ochrony prywatności (ang. *privacy literacy*) podczas korzystania z technologii społecznych, np. mediów społecznościowych czy kart programów lojalnościowych. *Privacy literacy* to umiejętne korzystanie z technologii, umiejętność oceny ryzyka oraz korzyści, jakie niesie ze sobą dzielenie się prywatnymi informacjami.

Autorka niniejszego sprawozdania wzięła też udział w jednym z ośmiu warsztatów zorganizowanych podczas konferencji. Był to warsztat metodologiczny pt. *What's my approach? Deciding on the approach to use for your research*, moderowany przez Sheilę Webber i Pamelę McKinney z Uniwersytetu w Sheffield. W pierwszej części przedstawiono metody jakościowe przydatne w badaniach z zakresu nauki o informacji, a zwłaszcza edukacji informacyjnej, takie jak: studium przypadku, badanie w działaniu, metody etnograficzne, metody autoetnograficzne czy metody fenomenograficzne oraz scharakteryzowano proces badawczy, uwypuklając wagę wyboru właściwej metody do zamierzonego badania wpływ tej metody na cały proces badawczy. W drugiej części warsztatu uczestnicy, podzieleni na grupy, mieli za zadanie opracować pytania badawcze i nakreślić proces badawczy (gromadzenie, analiza, opracowanie i prezentowanie danych), wykorzystując losowo wybraną metodę oraz narzucony scenariusz.

Podczas sesji zamykającej konferencję Albert K. Boekhorst wygłosił mowę ku pamięci zmarłego w grudniu 2017 r. Profesora Foresta Windhama „Woodiego” Hortona Jr., osoby niezwykle zasłużonej dla światowej edukacji informacyjnej, autora książki *Understanding Information Literacy. A primer*, współtwórcy serii warsztatów „Training for trainers in information literacy” organizowanych z ramienia UNESCO w wielu krajach; warsztaty te stanowiły przełom w dyskusji i praktyce *information literacy*. Prof. Horton był też twórcą projektu *Overview of Information Literacy Resources Worldwide* – wydawanego przez UNESCO zestawu publikacji dotyczących dobrych praktyk w edukacji informacyjnej na całym świecie, w 42 językach (w tym polskim).

Ciekawym dodatkiem do sesji konferencyjnych była możliwość zwiedzenia miejskiej biblioteki publicznej w Oulu, a także zaparkowany przed centrum konferencyjnym kolorowy bibliobus, jeden z pięciu należących do biblioteki miejskiej, obsługujący małe szkoły podstawowe, nieposiadające własnej biblioteki oraz osoby starsze i niepełnosprawne. Na pokładzie kolorowego bibliobusa mieści się ok. 2 tys. woluminów książek, materiały audiowizualne, jest kąciak do czytania oraz skomputeryzowana wypożyczalnia.

Polskę na ECIL 2018 reprezentowały: Justyna Jasiewicz, Anna Jupowicz-Ginalska, Małgorzata Kisilowska, Anna Mierzecka i Zuza Wiorogórska (UW).

Od tej edycji ECIL będzie organizowany co dwa lata. Kolejna konferencja odbędzie się w terminie 21–24 września 2020 r. w niemieckim Bambergu.

Zuza Wiorogórska

Katedra Informatologii

Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Uniwersytet Warszawski